

c. 5. n. 136. *cum communissima*. Hoc tamen non carrit, si commutatio fiat auctoritate propria, tunc enim, si non impletus secundum opus, implendum est primum; quia non extinguitur tunc prima obligatio, sed satisfit per impletionem superabundantem, vel saltem æquivalentem, ut supra; et hoc certum est, *Salm. n. 166. cum Tamb. Leand. etc.*

Ultimò, pro complemento hujus Dubii, quæritur 1. an, habens facultatem commutandi vota pro aliis, habeat etiam pro se? Resp. affirmativè, sicut de facultate dispensandi docent communiter *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 3. n. 8 et 9. Dec. l. 4. c. 18. n. 42 et 45. Bonac. p. 7. §. 4. n. 31. Ita Salm. c. 3. n. 128. cum Tamb. Suar. Trull. Azor. Dian. Prad. Leand. Rodr. etc. et probant ex S. Thom. 2. 2. q. 18. art. 8. ubi docet, posse Prælatum secum dispensare. Quær. 2. An, qui immemor voti præstat opus promissum à voto, in posterum liberetur? Vide dicta n. 204. circa fin. et dicenda de *Rest. n. 700. Quæst. II. v. Limitant.**

DUBIUM VIII.

Quid si: Dispensatio, et quis possit dispensare in votis.

250. Quæ causa requiratur ad dispensandum? — 251. Quid, si dispensatio sit facta bona fide, sed sine causa? Quid, si dubium sit, an adfuerit causa? — 252. Quæ cause sufficiant ad dispensandum? — 253. An sufficiat imperfecta deliberatio, aut libertas? — 254. Vide alia notanda. — 255. An dispensari possit in voto facto in beneficium tertii? Et quid de voto, et juramento *perseverantiz*, quod præstatur in quibusdam Congregationibus? — 256. Qui possint dispensare? An Papa in votis solemnibus? An Episcopi in votis simplicibus? Qui possint facultatem dispensandi delegare? An habentes facultatem valeant dispensare cum seipsis? — 257. An Prælati Regulares possint dispensare in omnibus votis Religiosorum? An Novitiorum? An Sæcularium? — 258. De votis reservatis plura notabilia. — 259. An juramentum Castitatis, aut Religionis sit reservatum sicut votum? — 260. An, commutato voto reservato, materia subrogata etiam reservata sit? — 261. An etiam sint reservata vota Castitatis, et Religionis conditionalia, aut penalia? — 262. An cum peregrinis possit dispensari ab Episcopo loci in votis et legibus communibus? *Remissive ad lib. 1. n. 158.*

250. « RESP. 1. Dispensatio est absoluta obligationis voti con-
» donatio, nomine Dei facta. Ad hanc, ut valeat, justa causa
» requiritur: qualis v. gr. est 1. Bonum Ecclesiæ, vel commune
» Reip. * (et etiam Familiae; vel major projectus voventis.
» *Salm. cap. 3. n. 125. cum S. Th. Suar. Sanch. Et etiam in*
» *dubio: de hoc Palaus, et Suar. ibid.*) * 2. Notabilis difficultas
» in observatione voti. 3. Imperfectio actus, vel levitas, ac faci-
» litas, ex qua processit votum. *Suar. l. 4. c. c. 17. Fill. n. 260.*
» *Sanch. l. 4. c. 25. Vide Bon. p. 7. n. 47. Laym. c. 8. n. 5.*

» * (*Hinc monet Innoc. III, c. Magnæ, de Voto, tria atten-*
» *denda esse in dispensatione votorum. 1. Quid licet secundum*
» *æquitatem. 2. Quid licet secundum honestatem. 3. Quid*
» *expedit secundum utilitatem; ex quo ait Elbel n. 177. cum*
» *Spor. c. 3. n. 43. tum dispensandum in voto, quando illud verge-*
» *ret in ruinam, aut laqueum animæ ob perplexitatem; vel quando*
» *speratur major utilitas spiritualis.) ** »

251. — Quæritur hic, an valeat dispensatio, si bona fide cre-
datur adesse justa causa, quæ revera, non sit? *Prima sententia,*
(quam tenent *cum Busemb. (lib. 1. n. 3. ibid. in fin.) Sanch.*
Dec. lib. 4. cap. 48. n. 10. Less. l. 2. c. 40. n. 119. Salm. de Voto
r. 17. cap. 3. n. 119. cum Tamb. et Leand. ac tract. 11. de Leg.
cap. 5. n. 71. ubi citant etiam Laym. sed non bene, ut infra
videbimus) affirmat valere dispensationem; quia talis censenda
est Voluntas divina, ne conscientiæ anxietatibus vexentur, sed
permaneant firmæ determinationes Pastorum, prout necesse id
videtur ad rectum regimen Animarum. *Secunda* verò sententia,
quam tenet *Pal. de voto tract. 15. D. 2. p. 9. n. 4. cum Basilio*
et Salas, contradicit: Et hanc sequimur, si postea certum com-
periatur, non adfuisse causam, vel non sufficientem; primæ
enim sententiæ, licet à tantis AA. defensæ, obstat tamen prin-
cipium certum, quod in Lege Superioris invalidè dispensat In-
terior sine sufficienti causa. Secus autem dicendum puto, si du-
biu sit, an adfuerit causa, vel an sufficiens: tum quia in du-
bio tunc stat pro valore dispensationis; tum quia in eo casu
urget ratio primæ sententiæ, nempe, quod esset res nimis scrupu-
litis obnoxia, si homines post obtentam dispensationem inqui-
rere tenerentur de ejus valore; et cum hoc frequenter accideret,
bene tunc præsumitur Deus ratam habere dispensationem illam
ad conscientias pacandas, et ad rectam gubernationem. Ubi au-
tem certè detegitur nullitas cause, recte ait *Pal.* quod minimè
præsumitur Deus favere velle errori manifesto (quidquid dicat
Diana p. 1. tract. 10. R. 33.) Et sic revera loquitur *Laym.*
tract. 4. de Leg. cap. 22. n. 12. ubi dicit, posse dispensatum bene
acquiescere dispensationi, donec veritas non appareat in contra-
rium, citans Sot. Nav. Suar. etc. Et consentit nobis *Palaus*,
qui ait, casu quo causa est dubia, legitima præsumitur dispen-
satio. *Vid. lib. 1. n. 182.* Valde autem probabile est cum *Salm.*
de Legib. cap. 5. ex num. 75. validam esse dispensationem,
etiam mala fide à dispensante ipsa fuerit impertita, si revera
adesset justa causa, ut diximus *lib. 1. de Legib. n. 181.*

252. — Sufficit autem, pro causa ad dispensandum, periculum
transgressionis ob indispositionem particularem voventis, vel ob
communem fragilitatem hominum. Sufficit etiam magna diffi-
cultas in executione, non solum, si non fuit prævisa, ut dicunt
Sanch. Pal. Suar. sed etiam, si prævisa fuerit, ut censem *Salm.*
c. 3. n. 124. cum Leand. et Tamb. Tum, quia tunc etiam adest
periculum transgressionis; tum, quia res multò difficilior ap-
prehenditur dum instat executio, quam dum deliberatur. *Et*

94 LIB. III. TRACT. II. DE SECUNDO PRÆC. DECAL. CAP. III.
etiam si talis difficultas ortum habeat ex fragilitate voventis, ut
Suar. Pal. Laym. Trull. cum Salm. ib. Sufficit etiam, si vovens
vexetur magnis scrupulis. *Salm. ibid. cum Sanch. Trull. Fag.*
et Tamb.

253. — Præterea, etiamsi absit periculum transgressionis, et
magna difficultas in executione, sufficit pro causa, quod votum
emissum sit immaturè, scilicet cum nimia facilitate, vel ex im-
perfecta deliberatione, vel sine perfecta libertate. *Sanch. lib. 4.*
cap. 6. n. 28. et Caj. Pal. Suar. etc. cum Salm. cap. 3. n. 121. Ob
hanc rationem in votis impuberum sine alia causa potest absolute
dispensari sine aliqua commutatione, ut *Sanch. ibid. n. 30. et*
Tamb. Pal. Caj. Suar. etc. cum Salmant. num. 125. Idem dicen-
dum est, si votum sit emissum ob metum levem, incussum ab
extrinseco. *Sanch. n. 32. et Pal. cum Salm.* Idem, quando im-
perfecta deliberatio, aut libertas in vovendo processit ex tristitia,
sive ira, sive metu intrinseco naufragii, mortis, vel alterius
inali, quia tunc immaturè vota fieri solent, et ideo potest in eis
dispensari sine commutatione. Si autem constaret, maturum
adfuisse deliberationem, tunc dispensationi admisceatur aliqua
commutatio. Sicut etiam fieri debet, si cesset causa impulsiva
voti. Ita *Salm. eodem c. 23. cum Pal. Sanch. et Tamb.*

254. — 1. Cum causa non sufficit ad integrum dispensatio-
nem, partim dispensari in voto, partim id commutari potest.
Bonac. loc. cit.

2. Prælatus, videns, (ac cum facile possit) non contradicens,
videtur dispensare, ait *Sa.*

3. Potestas etiam delegata dispensandi in votis extendit se
etiam ad vota jurata, et juramenta pia, soli Deo facta. Vide
Suarez l. 6. de Voto, Sanch. lib. 8. de Matrim. dub. 4. * (ut
diximus supra n. 190. An autem juramenta Religionis, casti-
tatis etc. sint reservata, ut vota? Utraque est probabilis, ut
dicemus infra n. 259. v. Quæritur 1.) *

4. Ante voti acceptationem à certa persona, aut Ecclesia,
non censetur ei jus acquisitum, ideoque sine ejus injurya potest
in eo dispensari, vel id commutari.

255. — Sed hic fusius discutienda est quæstio, an in voto,
redundante in utilitatem hominis, possit dispensari, aut illud
commutari sine ejus consensu? Resp. 1. quod, si votum nondum
à tertio est acceptatum, communissima est sententia, posse id
commutari, ut *Elbel num. 309. et Sanch. Dec. l. 4. cap. 41.*
num. 7. cum Caj. Sa. Nao. Sylv. Azor. Suar. etc. Etiamsi promis-
sio non in solum Deum, sed peculiariter etiam in personam
directa fuerit, putat, si vovens dixerit: *Promitto cum voto me*
daturum tali pauperi, etc. sed promissio non fuerit acceptata
neque ab illo, neque ab aliis nomine illius, ut addit *Sanch. ibid.*
n. 10 et 11. cum Suar. Sylv. Armill. etc. Et etiamsi promissio
facta sit in honorem Sancti illius Ecclesie, requiritur acceptatio
ab illius Rectore, ut commutatio non amplius fieri possit. *Sanch.*
n. 12. cum Caj. etc. Respondetur 2. quod, si promissio fiat soli

Deo dandi aliquid pauperibus indeterminatis, tunc semper com-
mutari potest, etsi promissio alicui ex pauperibus postea mani-
festetur, et ab illis acceptetur, ut *Sanch. ibid. n. 14. cum Suar.*
Lugo de Just. D. 29. n. 93. Tamb. lib. 2. cap. 7. §. 6. n. 3. cum
Pal. Respondetur 3. quod, si è converso promissio facta sit in
utilitatem solius hominis, et sit acceptata, nullatenus sine ejus
consensu revocari potest, ut diximus supra c. 2. D. 7. n. 192.

Dubium magnum est, utrum votum principaliter emissum in
honorem Dei, sed secundario, seu minus principaliter etiam in
favorem alicuius tertii determinati, putat talis Ecclesiæ, vel pau-
peris, possit commutari, postquam ab his sit acceptatum, sine
eorum consensu? Negant *Elbel num. 309. Less. lib. 2. c. 40.*
n. 90. Sanch. ib. n. 18. Salm. cap. 3. n. 156. cum Suar. Moya. etc.
Ratio, quia tunc jus acquiritur Ecclesiæ acceptanti, aut pauperi,
cujus simul in voto ratio habita est, verb. gr. ob speciale affec-
tionem, aut illius necessitatem. Alii tamen, ut *Sporer de 1. Præc.*
cap. 3. n. 113. cum Henr. Viva de Jubilæo quæst. 12. art. 1. n. 3.
et Fagund. Trull. Leand. apud Salmant. n. 155. dicunt, satis esse
probabile, quod bene potest tale votum commutari auctoritate
Prælati, vel propria, etiam post acceptationem. Et huic opinioni
consentit *Caj. (apud Sanch. ibid. n. 27.)* qui loquens de cap. *Licet de Regular.* ubi disponitur, quod professus in Religione, licet
ejus Prælatus illum acceptaverit, possit in meliorem transire;
Caj. reddit rationem, quia illic propter Deum, non propter Præ-
latum se Religiōni donavit, et ideo potest suum votum propria
auctoritate, etiam post acceptationem, in melius commutare. Con-
sentit etiam *Navar.* (*apud eudem Sanch. ibid.*) qui hæc ait:
« Cū quis emisit votum dandi alicui certam quantitatem, etiam
postquam acceptata est, posset Pontifex commutare, quod prin-
cipaliter ea promissio non sit facta in gratiam hominum, sed
in Dei cultum. » Et quod *Navar.* dicit de Pontifice, idein dicen-
dum est, ut ait *Sanch.* de aliis Prælatis, ob rationem allatam.
Ratio igitur hujus sententiae, ut loquitur *Fagund. apud Tamb.*
ib. 3. cap. 17. §. 2. n. 15. est, quia hæc vota principaliter diri-
guntur in Deum, in finem *cujus*: et pauper est solum finis *cui*,
minus principalis, sive accessorius, qui finem principalem sequi
debet. Etsi enim promissio fiat peculiariter ad hunc pauperem,
sit tamen propter Deum; hinc Deus est tota causa promissionis,
et per accidens se habet, quod acceptaverit pauper, qui, si adhuc
aliquid jus acquisierit, acquisivit tamen dependenter à benepla-
cito Dei, cui debet servari promissio.

Notandum pariter est hīc 1. quod talis simplex promissio, facta
homini, etiam acceptata, etsi obligaret, non obligaret tamen sub
gravi, juxta valde probabilem sententiam *Salmanticensium de*
Contr. cap. 4. n. 82. cum Cajet. Bann. etc. uti fusius dicemus de
Contract. n. 720. Notandum 2. quod idem, quod dictum est de
voto, dicendum est de juramento principaliter emiso in honorem
Dei, ut probabiliter censem *Tamb. l. 2. cap. 8. §. 6. n. 3. et c. 17.*
§. 2. n. 15. cum Fagundez, quod possit relaxari ab Episcopo, sine

consensu partis. Sed notandum 3. quod hoc intelligitur de sola promissione gratuita; secus vero dicendum, si pars acceptans se ad aliquod onus obligaret in commodum promittentis, tunc enim, cum intercedat ibi contractus onerosus utrumque obligatorius, promissio, et consequenter juramentum non potest remitti promittenti, nisi altera pars consenserit, juxta legem contractuum. Et sic evenit in juramento *Perseverantiae*, quod præstatur in V. Congregatione PP. Missionis S. Vincenti à Paulo, necon in nostra minima Congregatione SS. Redemptoris, ubi Oblati, licet principaliter in obsequium Dei juramento promittant perseverare in Congregatione; attamen, quia eodem tempore Congregatio eos acceptando se obligat ad ipsos sustentandos et instruendos, atque ad non dimittendos sine justa et gravi causa (de qua autem Superiores non tenentur dimisis rationem reddere), ideo cum intercedat hic contractus; ulro citroque obligatorius, nequit juramentum ab alio remitti, quam ab ipsa Congregatione vel a Sum. Pontifice, prout supremo honorum Ecclesiasticorum Domino. Id patet ex Monito SS. Domini nostri Benedicti XIV, sive Bulla *Convocatis* edita 25 Novem. 1749, §. 32, pro anno Jubilæi 1750 ubi dicitur: « Denique quoad vota noverint » (Confessarii) sibi abstinentiam ab eorum (votorum) communatione, in quibus agitur de præjudicio tertii. Quare in eo, quod » pertinet ad vota, quantumvis simplicia, seu *Perseverantiae*, seu » alia emitti solita in aliqua Congregatione vel community, et » in vota obligatoria à tertio acceptata, non se ingerant. » Ita præfatus Pontifex Noster apud F. *Theodorum à Spir. S. in Tract. de Jubil. novissimè edito anno 1750*. Qui cap. II. §. 2. n. 10. quæstionem proponens, an votum, vel juramentum perseverandi emissum in Congregationibus à Sacerdotibus, sive Mulieribus Oblatis possit commutari in vim Jubilæi? Respondet negative, hanc rationem adducens: (« Nec quia reservatum, sed quia emissum est per modum contractus onerosi ulro citroque obligantis. Numquam enim Summus Pontifex confert facultatem commutandi votum, ubi læditur jus aliorum, ex cap. *Cum sit, de Rescriptis*. Nec obstat, quod votum hoc perseverandi principaliiter fiat in Dei cultum, secundariò in Congregationis obsequium; quia hoc non adimit, quin sequatur intervoventem vel jurantem, et Congregationem contractus ex utraque parte obligatorius, et prouide quin jus Congregationi quæsumum læderetur, si ejus irrequisito consensu votum emissum commutaretur. Ex eadem ratione sequitur, commutari non posse votum, ab Alumnis collegiorum emissum pro Missionibus ad Infideles, etc. cùm de tertii præjudicio tractatur etc. ») Ita prædictus Auctor. Et idem SS. Pontifex Benedict. XIV in Bulla *Inter præteritos* (edita die 3 Decemb. 1749.) §. 5. n. 66. sic ait: « Quod vero attinet ad » commutationem votorum, in quibus de tertii præjudicio agitur, » quæ quidem Pœnitentiaris interdicuntur, apposite sanè scribit » *Suar. t. 2. de Relig. lib. 6. c. 5. n. 7. circa vota Perseverantiae*, » quæ à quibusdam fiunt, dum aliquam Congregationem ingre-

» diuntur, quæque naturam assumunt contractus et reciprocæ obligationis inter ipsos et Congregationem, quæ eosdem reciprocæ pit, in quibus Pœnitentiarii dispensare non possunt. »

256. — « Resp. 2. Potestas dispensandi convenit omnibus Prælatis, qui habent jurisdictionem in foro externo, vel privi- legium. *Less. lib. 2. cap. 40. n. 12. Sanch. cap. 47.* et com- mun. Unde dispensare possunt sequentes: I. Papa respectu omnium fidelium in omnibus votis. II. Episcopus respectu suorum subditorum; non autem Parochus, quia tantum habet jurisdictionem fori interni. *Suar. loc. cit. c. 12. III. Prælati Regulari exempli respectu suorum Religiosorum, et novi- tiorum: idque circa vota, quæ vel in seculo, vel etiam in no- vitiatu fecerunt, *Less. n. 8 et 107. Sanch. lib. 9. de Matr. d. 29.* » non autem Prælati non exempti neque Abbatissæ. * (Ne- que Pœnitentiarii, neque Vicarii Episcopi, nisi facultas specia- liter eis delegetur. *Salm. c. 3. n. 84.*) * *Suar. Less. II. cc.* IV. Ex privilegio Papæ, Confessarii Ordinum Mendicantium secundum concessionem, et moderationem suorum Superiorum, » ut notat *Less. d. 13. n. 108.* »*

Quæritur an Papa possit dispensare in votis solemnibus? Quoad Clericos in sacris, bene probabilitate potest in voto casti- tatis, cum satis probabilitate hoc votum sit iure Ecclesiastico tantum sacris Ordinibus annexum. (Vide *Iib. 6. n. 807.*) Ita *S. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. II. et Salm. de Ordin. cap. 6. n. 11. cum aliis, contra Gon. etc.* Majus dubium est an Papa possit dispensare in votis Religiosorum? Negant *Sot. Syl. Arag. Turr. etc. apud Salm. de Statu Relig. c. 1. n. 41.* quia vota haec sunt essentialiter annexa statui Religioso de jure Divino. Sed probabilitate et communitate affirmant *S. Thom. in 4. T. 33. quæst. I. art. 4. q. 1. ad 3. et Salm. ibid. n. 42. cum S. Ant. Pal. Suar. Less. Sanch. Ponc. Cajet. Lez. Pell.* Et licet videatur *S. Thom.* se revocasse 2. 2. dict. quæst. 88. art. II. Verum *Caj. ibid. ac Salm. dict. cap. 1. n. 41. cum Az. et Basil.* non inepte S. Doctorem explicant intellexisse, Pontificem in eo tantum sensu non posse dispensare cum Monacho, ut simul sit conjugatus, et Monachus remaneat. Cæterum in primo *loc. cit.* expressè docuit, bene posse Pontificem dispensare, cum causa tamen urgentissima, nimurum ob bonum commune Ecclesiæ, vel alicujus Regni, aut Provinciæ. Ratio, quia recte censemur hoc Pontifici concessum, cui concessit Deus totius Ecclesiæ regimen. Certum est autem Papam posse dispensare in votis simplicibus, et Episcopos in non reservatis. Qua vero ratione possint? Vide dicenda de *Matrim. lib. 6. n. 1119.* Certum etiam est quod omnes Prælati qui jure ordinario habent facultatem dispensandi in votis, pos- sent eam etiam aliis delegare, ut *Salm. de Voto cap. 1. n. 83.* Quamvis autem, qui dispensandi facultatem habent, sive ordi- nariam, sive delegatam, nequeant vota propria irritare, quia nemo potest emittere votum sub conditione sui consensus, ut cer- tum est cum *Sanch. Pal. et Croix l. 3. p. 1. n. 483.*; bene tamen

98 LIB. III. TRACT. II. DE SECUNDO PRÆC. DECAL. CAP. III.
possunt in eis secum dispensare, cùm sit actus jurisdictionis voluntarie. Ita Less. l. 2. c. 40. n. 116. Croix loc. cit. et l. 1. n. 799. cum Laym. Suar. Sanch. Bon. Fill. etc. Elb. n. 278. cum Ills. qui asserit esse communem sententiam contra Henno, et alios aliquos.

257. — In votis autem Religiosorum dispensari potest à suis Prælatis, etsi fuerint emissi cum licentia ipsorum; et etiamsi fuerit votum transeundi ad strictiorem Religionem, si utilius noscatur Religiosum manere in sua. Vide Salm. c. 3. n. 90 et 91. Sicut posset etiam Episcopi cum suis subditis dispensare in voto ingrediendi arctiorem Religionem, voto Religionis quoad substantiam relicto; cùm nullo jure talis dispensatio inveniatur reservata; ita Less. lib. 2. c. 40. n. 107. et Sotus, Sanch. Arag. Led. etc. cum Salm. c. 3. n. 91. Facultas autem dispensandi potest à dictis Prælatis delegari etiam simplici Clerico tonsurato. Vide Salm. cap. 3. n. 85. In votis tamen substantialibus, vel ipsis annexis, prout voto non edendi carnes, renuntiandi dignitatibus, etc. quæ solent emitti in aliquibus Religionibus, nequit dispensari, nisi à Pontifice. Est commune cum Salm. n. 29. Præterea in votis Novitiorum, si non sint reservata, potest dispensari tum à Prælatis Religionis, tum etiam ab Episcopis propriis, ut docent Sanch. Pal. Bon. Pelliz. cum Salm. c. 3. n. 89.

Imò ex communi DD. cum Less. lib. 2. c. 40. n. 154. et Nao. Sanch. Pal. Tamb. et quamplurimis cum Salm. c. 3. n. 79. Omnes Confessarii Regulares possunt dispensare in votis quorundam Fidelium intra, et extra Confessionem (nam minimè requiritur, ut qui facultatem habet, dispensem in Confessione): et hoc ex diversis privilegiis Pontificiis, quæ afferunt Salm. d. 94. Elbel n. 280.

Eamdem facultatem habent legati à latere, et Nuncii in Provincia sibi commissa: Item Capitulum, Sede vacante, et Abbates Episcopalem jurisdictionem habentes. Vide Salm. n. 88.

258. — « Resp. 3. Supradicti omnes Papa inferiores possunt dispensare in omnibus votis, exceptis quinque soli Papæ reservatis, scilicet voto Castitatis perpetuae, Religionis approbatæ, Peregrinationis ad limina Apostolorum, ad S. Jacobum Compostellam, et Ultramarina, sive in terram sanctam. Vide Bon. Less. Laym. ll. cc. »

Quod vota reservata plura sunt notanda. Notandum I. quod facultas dispensandi in his non intelligatur concessa à Pontifice, nisi adsit concessio specialis, vel saltiem generalis per clausulam, quia talis facultas expressè conceditur, ex Extrao. Et si Dominici. 2. de Pœnit. et Remis. ubi Pontifex præcipit non relaxari talia vota, *Nisi ex speciali licentia, et certa scientia nostra.* Atque in c. Si Episcopus eod. tit. dicitur: « In generali concessione non veniunt ea, quæ non esset quis verisimiliter concessurus. » Et est commune. Vide Salm. cap. 3. n. 116. Si verò concedatur facultas dispensandi in reservatis, ad omnia extenditur, si nullum votum recipiatur: Suar. Pal. etc. cum Salm. ib.

DE VOTO. DUB. VIII. ART. II.

99

Notandum II. quod Episcopi, et similem jurisdictionem habentes, possint rectè dispensare in votis reservatis in urgenti necessitate, putà, si non sit facilis accessus ad Papam, et in mora sit periculum gravis damni, vel spiritualis, prout violationis voti, scandali, rixarum, aut alius peccati; vel periculum temporalis proprii, aut alieni, nimirum gravis infamiae mulieris, et similium. Ita Less. lib. 2. cap. 40. n. 126 et 127. Sanchez. lib. 4. n. 44. et Laym. Barb. Suar. Pal. Sylo. Tambur. et alii cum Salm. c. 3. n. 96. An autem eo casu possint in his votis dispensare etiam Confessarii Mendicantes? Negant communis Tambur. Croix, Sanch. Spor. etc. Sed Elbel. n. 279. cum Ana. Henr. Bass. etc. putat probable, quod possint; quia Episcopi tunc dispensant vero jure ordinario, ut valde probabiliter docet Less ibid. cum Nao. Syloest. et Sot. Vide dicenda lib. 6. de Matrim. n. 1128. v. Quæritur. Adverte autem hic, quod prædicta procedant, quando dispensantur in voto reservato, puta castitatis, ad contrahendum Matrimonium; tunc enim requiritur, ut periculum sit in mora, et non pateat facilis recursus ad Papam. Nam, si Matrimonium sit jam contractum, etiam sine tali periculo possunt Episcopi, sicut et Confessarii Mendicantes, dispensare in voto castitatis ad petendum debitum. Vide de Matr. lib. 6. n. 989. 990 et 1129.

Advertisendum autem, quod prædicta facultas, quæ probabiliter conceditur Episcopis, et aliis, quibus ab ipsis communicata est potestas dispensandi in votis reservatis, urgente necessitate ut supra, non concedatur Confessariis in Jubilæo habentibus à Papa facultatem dispensandi in votis simplicibus, nam, quod conceditur Episcopis propter ipsorum ordinariam potestatem, non conceditur Confessariis in Jubilæo. Ita rectè ait F. Theod. à Spir. S. De Jub. cap. II. §. 2. n. 21. Advertisendum etiam, quod dispensatio præfata non sit concedenda, nisi quatenus necessitas obliget; unde, si sufficiat, ut suspendatur votum, non potest dispensari: item si dispensem in votum adstricto voto castitatis, ut nubat cum aliqua ad reparandum ejus honorem, nequit ille cum alia nubere. Sanch. n. 40 et Salm. in fine, cum Laym. Suar. Pal. Tamb. etc.

Notandum III. quod prædicta vota minimè sint reservata: I. Si sint emissi sub obligatione levi, ut Sanch. Dec. lib. 4 cap. 40. n. 47. et Salm. dict. cap. 3. n. 103. cum Pal. Trull. etc. II. Si sint emissi ex metu, etiam levi, ab alio incusso, quia tunc non sunt facta cum plena libertate. Salm. ibid. cum Tamb. Bassæo, et Leand. etc. III. Si votum non sit perfectum ex parte materiæ, et ideo non est reservatum votum non nubendi, non fornicandi, non petendi debitum, neque servandæ virginitatis, si intendatur tantum conservatio illius; secus, si abstinentia ab omni actu venereo, neque votum castitatis pro aliquo tempore, neque votum emittendi votum castitatis aut Religionis, vel suscipiendo Ordines Sacros, quia non est votum castitatis factum, sed faciendum. Ita Laym. Suar. Pal. Prad. etc. cum Salm.

n. 104. Neque votum servandæ castitatis conjugalis. *Salm. ib. cum Sanch. Trull. etc. IV.* Item nec est reservatum votum Religionis non approbatæ. Nec votum peregrinationis Romam etc. si non sit emissum sola devotionis causa, et præcisè illorum locorum: unde, si quis voebeat Romanum ire ad visitandam Imaginem S. Mariae Majoris etc. votum non est reservatum. *Sanch. ibid. n. 77. et Pal. Fag. etc. cum Salm. n. 105.* V. Quamvis vota sint reservata, non sunt tamen reservatæ circumstantiæ ipsorum, putâ peregrinandi mendicando, ingrediendi Religionem arctiorum; potest enim Episcopus dispensare, ut is ingrediatur laxiorum, item, si votum sit ingrediendi statim, potest Episcopus cum causa dispensare, ut differatur ingressus. *Sanch. n. 74. et Pal. Tambur. Bas. etc. cum Salm. n. 106.* VI. Nec est reservatum votum disjunctivum, putâ Religionis aut jejunii, saltem, si non elegerit partem reservatam, ut *Sanch. num. 46. Less. n. 124. et Pal. Laym. etc. cum Salm. n. 107.* Dubium est, an sit reservatum, si pars reservata jam electa fuerit? Affirmant *Sanch. Pal. etc.* Sed probabiliter etiam negant *Salm. ibid. cum Leand. Tamb. et aliis pluribus*, juxta dicta n. 224. V. Quæritur hic.

An autem Episcopus post matrimonium contractum dispensare possit in voto castitatis emissio à conjugi? Vide dicenda de Matrimon. lib. 6. n. 989 et 990. ubi probabile est cum *Sanch. et aliis*, eum posse, sive votum sit emissum ante, sive post matrimonium. Et idem posse Confessarios Mendicantes, dicitur *ibid. n. 1129.* Sed plures hic remanent quæstiones resolvendæ.

259. — Quæritur 1. an juramentum Castitatis, sive Religionis sit reservatum pariter ac votum? Adsunt tres sententiæ. Prima sententia affirmat cum *Less. Fill. Laym. et Azor. apud Vico de Jub. quæst. 12. n. 12.* quia in æquiparatis dispositum de uno censetur etiam de altero, ex c. Postquam, de Elect. in 6. Sed hæc ratio non videtur satis firma, dum communiter docent DD. vinculum voti, quod obligat ex fidelitate, et reverentia erga Deum, majus esse vinculo juramenti, quod obligat tantum ex reverentia, ut docet *S. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 8.* et ideo talia juramenta Pontificibus non solent reservari, ut dicunt *Vico loc. cit. et Dian. p. 4. Tract. 4. Resp. 69. cum aliis.* Secunda sententia, cum *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 13. n. 4 et Sot. Caj. Azor. Val. et Salm. cap. 3. n. 108.* cum aliis, distinguit: si juramentum includat votum, seu promissionem obligatoriam erga Deum, dicit illud esse reservatum; secus, si non includat. Sed hæc sententia nec etiam videtur congruenter loqui; nam, quando supponuntur in tali juramento adesse duo vincula, scilicet juramenti, et voti, tunc dicendum, votum esse reservatum, sed non juramentum. Tertia igitur sententia, cum *Vico, et Dian. loc. cit. cum Trull. Tabien. Led. Pelliz etc.* quam probabilem vocat *Sporer de 2. Præc. cap. 3. n. 97. cum Tambur.* congruentius loquitur, et tenet, quod minimè sit reservatum tale juramentum; et si forte in ipso sit votum inclusum, votum equidem erit reservatum, sed non juramentum. Et hoc puto vere intellexisse *Sanch. loc. cit.*

Sed dubium magnum est, quandonam judicandum sit votum inclusum adesse, vel non, in tali juramento? *Sanch. dict. lib. num. 4. Diana, et Vico dict. loc. cit.* putant, ut plurimum tali juramento includi etiam votum; maximè, ait *Sanch.* quando offeratur res Divinum honorem respiciens. Admittit tamen, posse dari tale juramentum sine voto, quando quis inducitur ad jurandum aliquo motivo humano, puta, si ob officium amissum, vel ex ira erga propinquos juret Religionem se ingressurum. Sed proprius loquendo, dicendum esse censeo, quod, si talis jurans intendit se obligare ad Religionem duplice vinculo, nempe voti seu promissionis obligatorie sub gravi, et amplius vinculo juramenti, tunc, licet dispensemur à juramento, remanet tamen ligatus voto. Sed, si intenderit se graviter obligare tantum vinculo juramenti: ita ut emitat juramentum Religionis, non ad firmandam alio vinculo suam promissionem, sed ad firmandum suum nudum propositum, seu promissionem, de se non obligatoriam, tunc tenetur sub gravi tantum ex vinculo juramenti, à qua obligatione per relaxationem juramenti omnino liberatur: quia tunc obligavit se Deo, non ut creditor suam promissionem acceptanti, sed ut testi exigenti veritatem sui testimonii in re promissa, seu proposita; ut in hoc recte loquitur *Sanch. dict. n. 4. cum Lopez, et Valent.*

In dubio autem, an adsuerit tale votum, sive promissio obligatoria, jam communis est regula, quod votum, dubiè emissum, non obliget. Vide *Bus. de Cons. lib. 1. n. 75.*

260. — Quæritur 2. utrum, commutato voto reservato, materia subrogata etiam reservata sit? Affirmant *Azor. et alii, apud Leand.* quia tunc idem vinculum voti transfertur in illam. Sed communiter et probabiliter negant *Less. lib. 1. cap. 40. n. 124. Sanchez Dec. lib. 4. cap. 40. n. 46. et Suar. Laym. Pal. Tamb. Bus. etc. cum Salm. cap. 3. n. 109.* Ratio, quia, licet materia subrogata habeat idem vinculum voti, sed cùm non sit reservata, secum minimè trahit reservationem, quæ primæ materiæ tantum addicta erat.

Quæritur 3. an votum conditionale Castitatis etc. sit reservatum? Prænotandum 1. quod, si conditio sit de præterito, vel præsenti, certè votum remanet reservatum, quia tunc revera non dicitur conditionale, sed absolutum, cùm conditio non suspendat obligationem. Vide *Salmant. de Matrim. cap. 7. n. 1.* Idem dicendum, si conditio sit de futuro necessario, quæ habetur ut non apposita; vel etiam de futuro contingente, quod sit commune, v. gr. *Si vixero, si potero etc.* Item si conditio apponatur animo suspendendi non obligationem, sed executionem voti, v. gr. «Voveo, me ingressurum Religionem, si vigesimum annum attigero: Si cursum studiorum consummavero. » Vide *Salm. de Voto c. 2. n. 38.* Prænotandum 2. ut certum, quod, si conditio nondum sit impleta, possit in voto dispensari à quocumque habente facultatem ordinariam, quia reservatio intelligitur de obligatione consummata. Est commune cum *Salmant. de Voto cap. 3. n. 3.*

261. — Magnum dubium est, an sit reservatum votum conditionale de futuro, conditione jam impleta? Adest triplex sententia probabilis. *Prima* affirmat, sive votum sit conditionale, sive poenale; quia, verificata conditione, perficitur votum, et fit absolutum, ac si tunc esset emissum. Ita *Sot. Azor. Covarr. etc. apud Salmant. dub. cap. 3. num. 113. Secunda sententia* dicit, reservatum quidem esse votum conditionale, non autem poenale, cum poenale non fiat ex affectu ad Religionem, aut Castitatem; imò potius ex horrore erga illas, dum promittitur in poenam. Ita *Less. Lib. 2. c. 40. n. 132. et Laym. Suar. Bon. etc. apud Sain. ibid. Tertia* verò sententia valde probabilius, quam tenent *Sanch. Dec. 1. 4. c. 40. n. 93. Croix l. 3. p. 1. n. 545 et 546. Salm. ibid. n. 114 et 115. cum Tol. Trull. Prado, Led. Dian. et pluribus aliis. Et Elbel n. 286.* vocat probabilissimam *cum Pal. Fill. Spor. Et March.* docet, omnia vota, sive conditionalia, sive poenalia, non esse reservata; *Ratio*, quia votum, ut sit reservatum (prout admittere videntur omnes, etiam Auctores secundæ sententiae), debet procedere ex perfecto, et solo affectu ad rem promissam: Sic enim reservatio intelligenda est. Votum autem poenale tale non est, ut patet; neque votum conditionale, ubi conditio præfertur rei promissæ, et ideo principalis affectus magis est ad conditionem. Quare, licet, impleta conditione, reddatur obligatio absoluta, votum tamen, cum procedat ex affectu imperfecto, non est reservatum. Secus tamen dicendum, ut bene ait quidam Neotericus (*F. Theodor. in tract. de Jubil. cap. XI. §. 2. num. 9.*), si quis voveret Religionem se ingressurum cum conditione, verbi gratia *si Mater obierit*; quia tunc votum potius est absolutum, quamvis ad executionem, durante Matris vita, non obliget: particula enim si non raro æquivalet particulæ quando.

262. — Utrum autem cum peregrinis possit dispensari ab Episcopo loci, ubi reperiuntur, in votis et juramentis? Probabilius negatur cum *Sanch. de Matrim. l. 3. D. 25. n. 12 et 13. Salm. de Leg. c. 3. n. 55. et aliis communiter contra Pontium, Pal. et Joseph de Januar.* nisi animum saltem habeant manendi ibi per majorem anni partem. Vide tamen quæ fuse de hac quæstione diximus *l. 1. de Leg. n. 158.* Et vide etiam dicenda *n. 332. in fin. v. An. autem*, ubi satis probabile est cum *Suar. Pont. Salas. Pal. Sanch. Salm. etc.* peregrinos fieri verè subditos Superioris illius loci, ubi sunt, etiamsi per breve tempus ibi commorentur.

TRACTATUS TERTIUS.

DE TERTIO ET QUARTO PRÆCEPTO.

CAPUT I.

Quid tertium Præceptum, Memento, etc.

263. An hoc Præceptum sit naturale, vel cærenoniale? — **264.** An hoc Præcepto præcipiatur cultus interior? Et an hoc Præceptum sit affirmativum? — **265.** An observantia Dominicæ sit de jure Divino? — **266.** An Episcopi possint Festa indicere? — **267.** A quo tempore incipiat obligatio Festi? — **268.** Ad quid obliget hoc Præceptum? Quibus Festis permittantur opera servilia in Regnis Siciliae? — **269.** An sit obligatio audiendi Concionem? et qualis sit obligatio Episcoporum, et Parochorum concionandi. — **270.** Qui teneantur observare Festa? — **271.** An in Festis liceat injungere servilia Infidelibus?

265. — « PRÆCEPTUM hoc, quatenus vult tempus aliquod » sanctificari, sive impendi cultui Divino, est naturale, et adhuc » obligat: quatenus verò tempus ad id designatur die Sabbati, » est cærenoniale, et in novo Testamento abrogatum, ac pro eo » ab Ecclesia designatus dies Dominicus, et Festi, præscriptus » que modus colendi, ut quædam opera illis diebus fiant, quæ » dam non: hæc prohibentur, illa præcipiuntur. *Bon. Laym. ex D. Th. 2. 2. q. 122.* »

Quæritur i. an præceptum de Sabbato sanctificando fuerit *Naturale*, an *Cærenoniale*? Respondetur unà cum *Bus.* quòd præceptum, prout determinavit in aliquo anni tempore esse Deo vacandum, sicut naturale, et obligavit omnes, et ideo inter Decalogi præcepta computatur: prout autem determinavit diem Sabbati à vespera usque ad vesperam (ut in *Leo. 23.*) fuit cærenoniale, et obligabat tantùm Hebræos. Est commune cum *Catech. Rom. 3. p. in Præc. Dec. n. 4 et 6. S. Th. 2. 2. q. 122. art. 4. ad 1.* qui sic docet: « Præceptum de sanctificatione Sabbati... est par- » tim morale, partim autem cærenoniale. Morale quidem est » quantum ad hoc, quòd homo deputet aliquod tempus vitæ suæ » ad vacandum divinis... Sed in quantum in hoc præcepto deter- » minatur speciale tempus in signum creationis Mundi, sic est » præceptum cærenoniale... Unde... ponitur inter Præcepta » Decalogi, in quantum est morale, non in quantum est cæremo- » niale. » Vide *Salm. tract. 23. de 3. Præc.* de hoc punto fuse disserentes *c. 1. a. n. 1.* usque ad 7.